

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite laiksi tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä joulukuuta 2004 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 266/2004 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

— LA 58/2005 vp: Laki tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (Esko Kurvinen /kok ym.), joka on lähetetty valiokuntaan käsiteltäväksi 26.5.2005.

— TPA 33/2005 vp: Nuorempien konstaapeliin poliisivaltuudet (Petri Salo /kok), joka on lähetetty valiokuntaan käsiteltäväksi 27.4.2005.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat antaneet asiaa lausunnot (PeVL 11/2005 vp, LaVL 6/2005 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Keijo Suuripää, osastopäällikkö, lainsäädäntöneuvos Tomi Vuori ja lainsäädäntöneuvos Mika Kättö, sisäasiainministeriö
- apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio
- vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Hanna Vuojela, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Juhapekka Ristola, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Lauri Vuorivirta, tietosuojavaltuutetun toimisto
- valtiosyyttäjä Jorma Äijälä, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- tiedustelupäällikkö Sami Rakshit, Tullihallitus
- rikosylitarkastaja Sanna Palo, keskusrikopoliisi
- apulaispäällikkö Kari Rantala, liikkuva poliisi

- ylitarkastaja Astrid Geisor-Goman, ylitarkastaja Martin Westerlund ja insinööri Pekka Rissanen, suojelupoliisi
- poliisikomentaja Jukka Riikonen, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- kehitysjohtaja Marja-Liisa Virtanen, TeliaSonera Finland Oyj
- varautumispäällikkö Kari Wirman, FiCom ry edustaen myös Elisa Oyj:tä
- hallituksen jäsen, käräjätuomari Mikko Saleva, Käräjäoikeustuomarit ry
- puheenjohtaja Kari Hietala, Poliisikoulun op-pilaskunta
- asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto ry
- puheenjohtaja Hannu Sainio, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- johtava kihlakunnansyyttäjä Christian Lundqvist, Suomen Syyttäjäyhdistys ry
- professori Olli Mäenpää
- professori Ari-Matti Nuutila
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Verohallitus
- Viestintävirasto
- Valtiokonttori
- Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- Poliisin lääninjohdon viranhaltijat ry
- Suomen Punainen Risti.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan lukuisia muutoksia poliisilakiin sekä vähäisempiä muutoksia oikeudenkäynnin julkisuudesta annettuun lakiin, tielikennelakiin, tuloverolakiin, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annettuun lakiin.

Toimenpiteestä luopumista koskevaan poliisilain pykälään ehdotetaan lisättäväksi toimenpiteen siirtämistä koskeva säännös. Tiedonhankinnassa poliisimies saisi siirtää tekeillä olevaan rikokseen puuttumista, jos siirtäminen on välttämätöntä tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi tai tiedonhankinnan tavoitteen turvaamiseksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi opiskelevaa poliisimiestä koskeva säännös. Ehdotuksen mukaan poliisin perustutkintoa suorittavalla nuoremmalla konstaapelilla olisi poliisimiehelle kuuluvat valtuudet suorittaessaan poliisille kuuluvia tehtäviä ohjaajansa johdon ja valvonnan alaisena.

Poliisilakiin ehdotetaan lisättäväksi myös nykyisin poliisiasetuksessa olevat säännökset poliisimiehen oikeuksista ja velvollisuuksista. Ehdotetut lisäykset sisältäisivät säännökset poliisimiehen toimimisvelvollisuudesta, poliisimiestä koskevasta erityisestä käyttäytymisvelvoitteesta, poliisimiehen oikeudesta hoitaa sivutoimia sekä poliisimieheltä edellytettävästä fyysisestä kunnosta ja ammattitaidosta.

Poliisilakia täydennettäisiin säännöksillä, jotka antaisivat poliisille oikeuden suorittaa turvataksuksia poliisilaitoksissa ja muissa poliisin käytössä olevissa tiloissa.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi myös tiedonhankintaa koskevia poliisilain säännöksiä. Tiedonhankintaa koskevia määritelmiä ehdotetaan tarkennettaviksi teknisen valvonnan, peitetoiminnan, valeoston ja televalvonnan osalta. Lakia täydennettäisiin uusien tiedonhankintakeinojen, telekuuntelun ja tietolähdetoiminnan määritelmillä.

Teknisen tarkkailun, peitetoiminnan, valeoston ja televalvonnan edellytyksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Lakiin otettaisiin uudet säännökset tiedonhankinnan edellytysten turvaamisesta.

Telekuuntelun soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että telekuuntelu olisi poliis-

silain perusteella sallittua terrorismin ennalta estämiseksi tai paljastamiseksi. Telekuuntelu olisi mahdollista myös tilanteissa, joissa se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi. Lisäksi ehdotetuilla säännöksillä laajennettaisiin poliisin oikeutta tekniseen kuunteluun.

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset tietolähdetoiminnasta. Ehdotuksen mukaan poliisi voisi käyttää poliisihallinnon ulkopuolista henkilöä tietolähteenä poliisilain mukaisissa tehtävissä. Samassa yhteydessä tuloverolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös tiettyjen palkkioiden verovapaudesta.

Poliisihenkilöstön täydentämistä koskeviin säännöksiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset täydennyspoliisihenkilöstön käyttämisestä järjestyksenvalvontaan ja liikenteen ohjaukseen heidän koulutukseensa liittyvässä tilaisuudessa.

Poliisilakiin ehdotetaan niin ikään lisättäviksi säännökset vapaaehtoisten käyttämisestä etsintä- ja pelastustehtäviin sekä heille aiheutu-neista vahingoista maksettavista korvauksista.

Ehdotetut lait ovat esityksen mukaan tarkoitetut tulemaan voimaan viimeistään 1 päivänä toulokuuta 2005.

Eduskunta-aloitteet

LA 58/2005 vp

Hallituksen esitykseen HE 266/2004 vp sisältyvä ehdotus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain (148/2004) muuttamisesta. Mainitun lain 3 §:ään sisältyviä viittaussäännöksiä poliisilain peitetoimintaa ja valeostoa koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne vastaisivat poliisilakiin tehtäviä muutoksia.

Tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen (Napoli II -yleissopimuksen) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain (427/2004) 2 §:n 1 momentissa toisen jäsenvaltion toimivaltaisen virkamiehen oikeus suorittaa peitetoimintaa ja valeostoja Suomen alueella on sidottu pakkokeinolain ja poliisilain

peitetoimintaa ja valeostoa koskeviin säännöksiin. Koska poliisilain peitetoimintaa ja valeostoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi, tulee edellä mainitussa voimaansaattamislaissa olevia viittaussäännöksiä poliisilain säännöksiin muuttaa vastaavasti. Suomessa Napoli II -yleissopimuksen tarkoittamia toimivaltaisia viranomaisia ovat tulliviranomaisten lisäksi poliisi ja rajavartiolaitos.

TPA 33/2005 vp

Hallituksen esitys uudeksi poliisilaksi heikentää oleellisesti nuorempien konstaapelien toimintamahdollisuuksia työharjoittelun ja kenttätyöjakson aikana. Hallituksen esityksen mukaan nuoremmalla konstaapelilla olisi poliisimiehelle kuuluvat valtuudet ainoastaan silloin, kun hän suorittaa poliisille kuuluvia tehtäviä ohjaajansa johdon ja valvonnan alaisena.

Poliisikokelaan valtuuksiin ei tarvita muutosta. Poliisikokelaalla on poliisimiehelle kuuluvat valtuudet suorittaessaan kouluttajansa johdon ja valvonnan alaisena koulutukseen liittyvää tehtävää. Näitä tehtäviä ovat käytännössä liikennevalvontaharjoitukset juuri ennen työharjoittelun alkamista.

Käytännössä on mahdotonta, että nuorempi konstaapeli olisi työharjoitteluaan suorittaessaan jatkuvasti oman perehdyttäjensä valvonnan alaisena. Tällöin esimerkiksi perehdyttäjän sairaustapauksessa tai muun poissaolon vuoksi nuoremmalla konstaapelilla ei olisi poliisivaltuuksia huolimatta hänen kantamastaan virkapuvusta ja virkapukuun liittyvistä työvälineistä (ase, teleskooppipamppu, kaasusumutin, käsiraudat).

Poliisimiehillä on poliisilain 9 §:n mukaan poliisivaltuudet ja toimimisvelvollisuus myös oman toimialueensa ulkopuolella ja vapaa-aikanaankin, jos se on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi tai milloin se näihin rinnastettavan muun erityisen syyn vuoksi on tarpeen. Poliisimies ei näin voi vapaa-aikanaankaan täysin irrottautua virkaan liittyvästä poliisimiesasemastaan. Vir-

ka-asemaan liittyvät velvollisuudet ulottuvat myös vapaa-aikaan.

Ehdotuksen mukaan nuoremmat konstaapelit olisivat työaikansa ulkopuolella täysin jokamiehenoikeuksin varustettuja. Näin ollen he eivät olisi oikeutettuja puuttumaan mihinkään, mihin poliisilaki tällä hetkellä velvoittaa poliisimiehen puuttuvan. Täten heillä ei olisi myöskään mahdollisuutta ottaa kantaa poliisina kansalaisten esittämiin kysymyksiin. Asialla on vaikutusta poliisin luotettavuuteen ja uskottavuuteen kansalaisten silmissä.

Erityisesti poliisille kuuluvien valtuuksien puuttuminen vaikeuttaisi kenttätyöjaksoaan suorittavien nuorempien konstaapelien työskentelyä, koska heille ei edes nimetä ohjaajaa, jonka

johdon ja valvonnan alaisena he työtehtäviään suorittaisivat.

Nykyinen poliisilaki, jonka mukaan nuoremmilla konstaapeleilla on poliisivaltuudet, on osoittautunut varsin toimivaksi. Poliisilakia ei ole syytä muuttaa hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla. Sekä työharjoitteluaan että kenttätyöjaksoaan suorittavilla nuoremmilla konstaapeleilla on oltava poliisille kuuluvat valtuudet.

Toimenpideoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, että nuorempien konstaapelien ja Poliisikoulussa opiskelevien poliisivaltuudet säilyvät nykyisellä tasolla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen päätavoitteena on tehostaa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden estämistä, paljastamista ja selvittämistä. Poliisin toimivaltuuksien tarkistuksilla pyritään vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Nykyinen poliisilaki (493/1995) on tullut voimaan vuoden 1995 lokakuun alusta. Lakia on sittemmin eri syistä, muun muassa rikollisuuden kansainvälistymisestä johtuen, muutettu useita kertoja. Poliisilakiin on perustellusti sisällytetty myös omat niin sanotut telepakkokeinoja koskevat säännökset. Tarpeellisten osittaisuudistusten seurauksena on tultu tilanteeseen, jossa kokonaisuus on vaikeasti hahmotettava. Hallintovaliokunta edellyttääkin hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle antamista varten valmistellaan poliisilain säännösten pohjalta huolellisesti poliisilain kokonaisuudistus siten, että sääntelyesitys muodostuu mahdollisimman sel-

keäksi ja johdonmukaiseksi sisältäen kunkin yksittäisen pykälän täsmälliset ja muutoinkin asianmukaiset perustelut.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki poliisilain muuttamisesta

5 §. Toimenpiteen siirtäminen ja toimenpiteestä luopuminen. Voimassa olevaan poliisilain 5 §:ään hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 momentti, joka sisältää toimenpiteen siirtämistä koskevan sääntelyn. Suorittaessaan 3 luvussa tarkoitettuja tiedonhankintatoimenpiteitä poliisimies saa siirtää tekeillä olevaan rikokseen puuttumisen, jos se on välttämätöntä tiedonhankintatoiminnan paljastumisen estämiseksi tai toiminnan tavoitteen turvaamiseksi.

Hallintovaliokunta toteaa viitaten samalla perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausuntoihin, että 5 §:n 1 momentti on liian avoin. Siinä ei aseteta lainkaan rajoituksia niille rikoksille, joihin puuttumista voidaan siirtää. Hallintovaliokunta ehdottaa 5 §:n 1 momentin soveltamisalasta rajattavaksi pois ne rikokset, joista

"aiheutuu välitöntä vakavaa vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka välitöntä huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa". Tällainen kirjoittamista vastaa poliisihenkilöstöön kuuluvan vaitiolovelvollisuudesta poikkeamista koskevan lakiehdotuksen 43 §:n 4 momentin ilmaisu.

Valiokunta tähdentää momentin soveltamisessa toimenpiteen siirtämistä rajoittavana tekijänä poliisilain 2 §:n 2 momentista ilmenevän suhteellisuusperiaatteen noudattamista, joka koskee kaikkea poliisin toimintaa ja joka edellyttää käytettävien keinojen ja niihin liittyvien haittojen olevan järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että valvottu läpilasku sisältyy useisiin Suomea koskeviin monenkeskisiin kansainvälisiin säännöstöihin ja myös kahdenvälisiin kansainvälisiin sopimuksiin. Valvottu läpilasku mainitaan ainakin YK:n huumausaineyleissopimuksen (SopS 44/1994) 1 artiklan g-kohdassa ja 11 artiklassa, Schengenin yleissopimuksen (SopS 23/2001) 73 artiklassa, YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen (SopS 20/2004) 2 artiklan i-kohdassa ja 20 artiklassa, keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan MLA-yleissopimuksen (SopS 57/2004) 12 artiklassa ja tulliyhteistyötä koskevan Napoli II -yleissopimuksen (SopS 148/2004) 22 artiklassa.

Kansallisissa toimivaltasäännöksissä ei ole kuitenkaan nimenomaista määritelmää tai toimivaltasäännöstä kyseisestä käsitteestä. Valvotun läpilaskun tavoitetta sisänsä on saadun selvityksen perusteella pidetty selkeänä. Sallimalla epäillyn tai laittoman kuljetuksen jatkuminen tavoitellaan laittoman kuljetuksen taustalla olevan laajemman rikollisen toiminnan paljastamista. Kansallisesti toimivaltuuksien on katsottu perustuvan tullilain (1466/1994) 14 §:n 1 momentin 3 kohtaan ja pakkokeinolain (450/1987) 4 luvun 1 §:ään. Ensin mainitun lainkohdan perusteella tulliviranomaisella on toimivalta pysäyttää ja ottaa haltuun tulliselvittämätön tavara. Pakkokeinolain perusteella tavara, jonka on syytä olettaa voivan olla todiste rikosasiassa, voidaan takavarikoida. Kumpikaan näistä kansalli-

sista toimivaltasäännöksistä ei määrittele sitä, milloin pysäyttäminen, haltuunotto tai takavarikointi on tehtävä. Onkin katsottu, että tällaista toimenpidettä voidaan siirtää kokonaisarvioinnin kannalta tarkoituksenmukaisimpaan ajankohtaan.

Hallituksen esityksen 5 §:n 1 momentti sääntelee, ainakin osaksi, samaa asiakokonaisuutta. Eduskunnan hyväksymään lausumaan viitaten hallintovaliokunta tähdentää, että kansallisesti määritellään nimenomaisesti valvotun läpilaskun käsite toimivaltaisia viranomaisia koskevassa kansallisessa lainsäädännössä (LaVM 4/2003 vp — EV 92/2003 vp).

7 §. Poliisivaltuudet. Hallituksen esityksessä 7 §:ään lisättäväksi ehdotetun uuden 3 momentin mukaan poliisin perustutkintoon kuuluvaa työharjoittelujaksoa ja kenttätöjaksosta suorittavalla nuoremmalla konstaapelilla on poliisimiehelle kuuluvat valtuudet suorittaessaan poliisille kuuluvia tehtäviä ohjaajansa johdon ja valvonnan alaisena.

Poliisin perustutkinto muodostuu perusopinnoista, ohjatusta työharjoittelusta ja syventävistä ammattiopinnoista. Ohjatun työharjoittelun ja syventävien ammattiopintojen ajaksi poliisin perustutkintoa varten opiskeleva nimitetään nuoremman konstaapelin määräaikaiseen virkasuhteeseen. Merkittävä osa syventävistä ammattiopinnoista muodostuu poliisiyksikössä suoritettavasta kenttätöjaksosta. Opintojen tavoitteiden saavuttamista tukee se, että opiskelijan edistyessä hänen itsenäinen työskentelynsä lisääntyy.

Saadun selvityksen mukaan esityksen lähtökohtana on ollut, että nuoremmalla konstaapelilla on poliisimiehelle kuuluvat toimivaltuudet, kuten tähänkin saakka. Ehdotuksen tavoitteena on ollut estää kahden poliisiopiskelijan toimiminen kenttätöissä työparina, esimerkiksi hälytyspartiona.

Poliisin perustutkintoa suorittava opiskelija on perusopintojen ajan poliisikokelas. Poliisikokelaalla on poliisilain 7 §:n 2 momentin nojalla poliisimiehelle kuuluvat valtuudet hänen suorittaessaan kouluttajansa johdon ja valvonnan alai-

sena koulutukseensa liittyvää tehtävää. Saadun selvityksen mukaan poliisikokelaat ovat käytännössä käyttäneet poliisimiehille kuuluvia valtuuksia kouluttajansa välittömän valvonnan alaisena erilaisissa liikenteenvalvontatehtävissä.

Perusopintojen jälkeen opiskelija nimitetään ohjattua työharjoittelua varten nuoremman konstaapelin määräaikaiseen virkasuhteseeseen. Työharjoittelun aikana opiskelevat poliisimiehet suorittavat virkatehtäviä ohjaajaksi nimetyn kokeneen poliisimiehen ohjeiden ja valvonnan alaisena. Työharjoittelun aikana nuoremmalla konstaapelilla on virantoimituksessa poliisimiehen asemaa osoittavat ulkoiset tunnusmerkit (poliisimiehen virkapuku ja virkamerkki).

Hallintovaliokunta ehdottaa saamansa selvityksen ja toimenpideoitteen TPA 33/2005 vp pohjalta 7 §:n 3 momentin kirjoittamista sääntelyn tavoitteen toteuttamiseksi seuraavasti: "*Nuoremmalla konstaapelilla on poliisimiehelle kuuluvat toimivaltuudet. Poliisin perustutkintoon kuuluvan työharjoittelujakson aikana nuorempi konstaapeli saa käyttää poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia työharjoittelun ohjaajan johdon ja tarpeellisen valvonnan alaisena.*"

Hallintovaliokunta tähdentää, että kenttätyöjaksollakaan (kuuluu syventäviin ammattiopintoihin), jolloin nuorempi konstaapeli työskentelee poliisiyksikkönsä johdon ja valvonnan alaisena ilman nimettyä ohjaajaa, nuoremmalle konstaapelille ei saa antaa liian vaarallisia tai vaativia tehtäviä.

9 c §. Poliisimiehen käyttäytyminen. Valiokunta ehdottaa 9 c §:ään kielellistä täsmennystä.

9 d §. Sivutoimet. Pykälän 1 momentin nojalla poliisimies ei saa ottaa vastaan eikä pitää valtion virkamieslain (750/1994) 18 §:n 4 momentissa tarkoitettua sivutoimintaa, ellei siihen hakemuksesta myönnetä lupaa. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei säännöksen soveltamisessa kohtuuttomasti rajoiteta poliisimiehen mahdollisuutta sivutoimen hoitamiseen.

Poliisimies ei lakiehdotuksen 9 d §:n 2 momentin nojalla saa hoitaa tehtävää, johon liittyvät oikeudet ja velvollisuudet saattavat joutua

ristiriitaan poliisilain mukaisten tehtävien kanssa. Tarkoitus on perustelujen mukaan kieltää poliisimiestä toimimasta esimerkiksi yleisötilaisuuksien turvallisuuspäällikkönä ja muissa vastaavissa poliisin tehtäviä sivuavissa tehtävissä. Kiellettyä on myös poliisin toimialaan liittyvä jatkuva tai toistuva liiketoiminnan luonteinen konsultointi ja kouluttaminen.

Lakiehdotuksen 9 d §:n 2 momentin säännöksen tarkoituksena on rajoittaa poliisimiehen oikeutta hoitaa sellaisia vastikkeellisia tai vastikkeettomia tehtäviä, joista saattaa aiheutua ristiriitaa poliisin tehtäviin liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa. Rajoitus johtuu siitä, että poliisimiehellä on myös vapaa-aikaan ulotuva toimimisvelvollisuus, jos hän havaitsee esimerkiksi rikoksen tapahtuneen. Tästä velvollisuudesta poliisimies ei voi irrottautua toimimalla yhdistyksen jäsenenä läheisesti poliisin tehtäviä sivuavassa tehtävässä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi järjestyksenvalvontaan ja ylläpitämiseen — mukaan lukien liikenteenvalvonta — sekä rikostorjuntaan liittyvät tehtävät. Ehdotus estäisi poliisimiestä toimimasta esimerkiksi ravintolan vahtimestarina taikka yleisötilaisuudessa järjestyksenvalvojana tai liikenteenohjaajana tai muissa läheisesti poliisin tehtäviä sivuavissa tehtävissä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotetulle sääntelylle on poliisin tehtävien ja toimivaltuuksien erityisluonteeseen ja -laajuuteen liittyvät hyväksyttävät perusteet.

Hallintovaliokunta toteaa lisäksi, että yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) on poliisin henkilöstöön kuuluvalla asetettu kielto toimia vartijana. Valiokunnassa käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 265/2004 vp sisältyy sääntelyehdotus, jolla kielletään poliisimiestä, rajavartiomiestä tai tullimiestä toimimasta järjestyksenvalvojana.

Hallintovaliokunta puoltaa 9 d §:n hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa. Samalla valiokunta korostaa, että poliisimiehellä on oikeus osallistua esimerkiksi vapaaehtoisessa yhdistystoiminnassa sellaisiin tehtäviin, joista ei saata edellä mainituin tavoin

aiheutua ristiriitaa poliisin virkatehtävien kanssa.

20 §. Rikoksilta ja häiriöiltä suojaaminen.

Henkilö saadaan poistaa paikalta sillä 20 §:n 2 momenttiin lisättäväksi ehdotetulla uudella edellytyksellä, että hänen uhkauksistaan tai muusta käyttäytymisestään ja aiemmasta käyttäytymisestään vastaavassa tilanteessa voidaan päätetellä hänen todennäköisesti aiheuttavan huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että paikalta poistamisen kynnys näyttää muodostuvan ehdotuksessa käytetyn verraten väljän ilmaisun ("voidaan päätellä... todennäköisesti aiheuttavan...") takia matalaksi. Lisäksi lausunnossa todetaan, että samaa ilmaisua kuitenkin käytetään poliisilain voimassa olevassa 20 §:n 1 momentissa ja sillä voidaan siten olettaa olevan käytännön soveltamistilanteessa vakiintunut merkitys. Kynnystä nostaa lisäksi se, että arvion on 20 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan aina perustuttava henkilön sen hetkisten uhkausten ja muun käyttäytymisen lisäksi myös hänen aiempaan käyttäytymiseensä vastaavissa tilanteissa. Perustuslakivaliokunta katsoo, että näistä seikoista huolimatta on tällaisessa henkilön mahdollisten toimien ennakointiin perustuvassa sääntelyssä aiheellista pyrkiä konkreettisempaan ja objektiivisiin perusteisiin tehtävää harkintaa viittaavaan sanamuotoon.

Hallintovaliokunta yhtyen perustuslakivaliokunnan kantaan ehdottaa 20 §:n 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Henkilö saadaan poistaa paikalta myös, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa taikka hänen *uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä ja aiemman käyttäytymisensä perusteella* vastaavassa tilanteessa on *todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.*"

22 §. Turvallisuustarkastus. Poliisimiehellä on lakiehdotuksen 22 §:n 3 momenttiin lisättäväksi ehdotetun säännöksen perusteella oikeus tarkastaa momentissa tarkoitettuun tilaisuuteen saapu-

va tai sen välittömässä läheisyydessä oleskeleva henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole hallussaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voidaan haitata järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämistä tilaisuudessa. Pykälän 4 momentti koskee tällaisten esineiden tai aineiden ottamista pois tarkastettavalta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee muun ohella, että ehdotettu säännös on huomattavan väljä ja sellaisenaan tuo sääntelyn piiriin henkilöiden hallussapitämiä hyvin monenlaisia esineitä — sellaisiakin, joilla ei ole merkitystä tilaisuuteen osallistuvien turvallisuuden vaarantumisen kanssa. Sääntelyllä suojattavana intressinä näyttäisikin olevan tilaisuuteen osallistuvien oikeuksien suojaamisen sijasta poliisin näkökulmasta tarpeellisiksi arvioitavat toimenpiteet järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Näin yleinen intressi lisää sääntelyn väljyyttä, etenkin kun tarkastuksen ja pois ottamisen kohteina olevien esineiden ja aineiden ei edellytetä estävän järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä tai aiheuttavan sille vaaraa.

Yhteenvetona perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan lakiehdotuksen 22 §:n 3 ja 4 momentin muodostuvan kaikkiaan hyvin ongelmalliseksi perusoikeuksien yleisten rajoitus-edellytysten näkökulmasta. Tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käytön edellytyksenä siksi on, että poliisilain 22 §:n 3 ja 4 momenttiin lisättäväksi ehdotetut säännökset poistetaan lakiehdotuksesta tai ne tarkistetaan perusoikeusjärjestelmän vaatimuksia vastaaviksi.

Hallintovaliokunta toteaa, että poliisimiehellä on oikeus voimassa olevan 22 §:n 3 momentin nojalla oikeudenkäyntiin sekä erityistä suojelua edellyttävään yleiseen kokoukseen, yleisötilaisuuteen tai muuhun vastaavaan tapahtumaan osallistuvien turvallisuuden varmistamiseksi tarkastaa tällaiseen tilaisuuteen saapuva tai sen välittömässä läheisyydessä oleskeleva henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole hallussaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voidaan aiheuttaa vaaraa tilaisuuteen osallistuvien turvallisuudelle.

Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten poliisilain 22 §:n 3 ja 4 momenttiin hallituksen esityksessä lisättäväksi ehdotettujen säännösten poistamista lakiehdotuksesta. Näin ollen voimassa oleva 22 § muuttuu ainoastaan siten, että nykyinen 22 §:n 4 momentti kumotaan. Mikäli poliisilain 22 §:n voimassa olevien 3 ja 5 momentin muuttamista pidetään tarpeellisena, tulee säännösehdotus valmistella erikseen perustuslakivaliokunnan lausunnon edellyttämällä tavalla.

22 e §. Voimakeinojen käyttö turvatarkastuksessa. Poliisilakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet 22 b—f §:t, jotka koskevat mahdollisuutta järjestää turvatarkastuksia poliisilaitoksissa tai muissa poliisin toimitiloissa.

Tarkoitus on, että vain poliisimiehellä ja poliisin palveluksessa olevalla virkamiehellä on oikeus käyttää voimakeinoja tarkastuksesta kiellettyyn henkilön poistamiseksi poliisin toimitiloista. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan tämä raja ei lakiehdotuksen 22 e §:n 1 momentissa käytetyn sanonnan takia kuitenkaan aivan selvästi ilmene laista, minkä vuoksi momentin kirjoitusasu on aiheellista tarkistaa.

Hallintovaliokunta ehdottaa sääntelyn tämentämiseksi 22 e §:n 1 momentin kolmannen virkkeen hyväksymistä näin kuuluvana: "*Muu kuin poliisimies tai poliisin palveluksessa oleva virkamies ei kuitenkaan saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi poliisin toimitiloista, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.*"

28 §. Määritelmät. Tekninen valvonta. Hallituksen esityksen 28 §:n 1 momentin 1 kohdassa teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa yleisöön, ajoneuvojen kuljettajiin, jalankulkijoihin tai ajoneuvoihin kohdistuvaa, teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Voimassa olevan lain sanamuotoon ei sisälly "jatkuvuus tai toistuvuus" teknisen valvonnan määritelmässä. Myöskin maininta teknisen valvonnan kohdistumisesta "ajoneuvoihin" puuttuu nykyisestä laista.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että määritelmään ehdotetaan tehtäviksi täsmennykset siitä, että teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa toimintaa ja että se voisi kohdistua myös ajoneuvoon. Jatkuvuutta tai toistuvuutta koskevan ilmaisun lisäyksellä pykälätekstiin yhdenmukaistetaan teknisen valvonnan määritelmä saman pykälän 1 momentin 2, 3 ja 4 kohtien kanssa. Ajoneuvon lisääminen valvottavien luetteloon selkeyttäisi nykykäytäntöä sikäli, että nykyisen lain sanamuotoa on joskus tulkittu siten, että ajoneuvon tekninen valvonta, silloin kun se ei varsinaisesti kohdistu ajoneuvon kuljettajaan, jää poliisilain sääntelyn ulkopuolelle.

Lakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi rikesakkomennettelystä annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamiseksi automaattisessa liikennevalvonnassa (HE 16/2005 vp). Myös siihen sisältyy ehdotus poliisilain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan muuttamisesta. Lakivaliokunta toteaa, että määritelmät eroavat samanaikaisesti eduskunnan käsiteltävänä olevissa hallituksen esityksissä alkuosaltaan.

Nykytilaan verrattuna "jatkuvuuden tai toistuvuuden" edellyttäminen tekniseltä valvonnalta saattaa lakivaliokunnan mielestä johtaa siihen, että muunlainen katselu tai kuuntelu jää laissa sääntelemättä, mitä ei voida pitää hyvänä ratkaisuna. Teknisen valvonnan määritelmällä on merkitystä myös sikäli, että poliisilain 29 §:ssä poliisille asetetaan velvollisuus ilmoittaa ennakkolta, jos se suorittaa teknistä valvontaa julkisella paikalla tai yleisellä tiellä. Näin ollen teknisen valvonnan määritelmän supistaminen nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä saattaisi johtaa myös ennakkoilmoitusvelvollisuuden suppeaan tulkintaan.

Lakivaliokunta esittääkin, että hallintovaliokunta harkitsee poliisilain teknisen valvonnan määritelmän muuttamista samanlaiseksi kuin hallituksen esitykseen HE 16/2005 vp sisältyvässä ehdotuksessa laiksi poliisilain 28 ja 29 §:n muuttamisesta.

Hallintovaliokunta toteaa, että poliisilain 29 §:n mukaan poliisilla on oikeus siitä ennalta ilmoitettuaan suorittaa julkisella paikalla tai yleisellä tiellä teknistä valvontaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten ennalta estämiseksi, rikoksesta epäillyn tunnistamiseksi sekä erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi.

Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan tilapäinen tai hetkellinen tekninen valvonta esimerkiksi videolaitteella ei ole edellyttänyt nykyisinkään ennakkoilmoitusta. Se, että tilapäisluonteinen valvonta (muu kuin jatkuva tai toistuva valvonta) on ollut tarkoitus jättää jo alunperin teknisen valvonnan käsitteen ulkopuolelle, ilmenee voimassa olevan poliisilain 29 §:n yksityiskohtaisista perusteluista (HE 57/1994 vp). Ennakollinen ilmoittaminen tilapäisestä, lyhytaikaisesta tai liikkuvalla kalustolla tapahtuvasta valvonnasta ei myöskään ole käytännössä mahdollista, esimerkiksi valtiovierailujen turvallisuusjärjestelyjen yhteydessä.

Ilmoittamisvelvollisuus on käytännössä liittynyt lähinnä automaattiseen ylinopeus- ja muuhun liikennevalvontaan ja asema-alueiden tai muiden vastaavien alueiden jatkuvaan valvontaan. Ilmoittaminen tapahtuu liikennemerkein tai valvontakohteen rajoille asetetuilla kylteillä. Ilmoittamista koskevalla säännöksellä on tavoiteltu vaikutusta, että tieto valvonnasta on jokaisen normaalilla tavalla valvonnan piiriin joutuvan henkilön havaittavissa.

Hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 1 kohdan hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa, jolloin sääntely täsmentyy sen tarkoitusta vastaavaksi.

Peitetoiminta. Peitetoiminta ehdotetaan määriteltäväksi lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 4 kohdassa siten, että se on jatkuvaa tai toistuvaa henkilöön tai henkilöryhmään taikka tämän toimintaan kohdistuvaa tiedonhankintaa soluttautumalla. Nykyisestä määritelmästä poistettaisiin edellytys tiedon hankinnan kohdistumisesta "tiettyyn" henkilöön tai henkilöryhmään. Lisäksi momentin voimassa olevasta 4 kohdasta ehdo-

tetaan poistettavaksi viimeinen lause, jossa säädetään tiedonhankinnan ja soluttautumisen paljastumisen estämiseksi mahdollisista keinoista. Säännöksen tämä kohta ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 33 a §:ään, jossa säädettäisiin yleisesti poliisin tiedonhankinnan paljastumisen estämisestä.

Lakivaliokunta ei lausunnossaan pidä perusteltuna, että peitetoiminnan määritelmää muutetaan tavalla, joka viittaa yksilöintivaatimuksen täydelliseen poistamiseen. Lakivaliokunta kuitenkin hyväksyy ehdotuksen lähtökohdan, jonka mukaan yksilöinti ei edellytä, että esimerkiksi peitetoiminnan kohteena oleva henkilö on kyettävä suoranaisesti nimeämään.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että muutoksella pyritään selkiyttämään säännöksen sisältöä niin, että siitä käy ilmi tiedonhankinnan kohteen yksilöinnille asetetut edellytykset. Määritelmänsäännös ei siten edellytä, että kohteena oleva henkilö tai henkilöryhmä on kyettävä nimeämään tai yksilöimään esimerkiksi fyysisiltä ominaisuuksiltaan. Riittävää on, että henkilö tai henkilöryhmä voidaan yksilöidä esimerkiksi henkilön toiminnan tai henkilöryhmän toiminnan kautta. Peitetoiminnan eräänä tavoitteena on selvittää rikollisorganisaation rakenteita ja siinä toimivia henkilöitä, minkä vuoksi on perusteetonta edellyttää, että tällaisen selvittämistyön edellytyksenä on tieto esimerkiksi henkilön nimestä.

Hallintovaliokunta korostaa, että henkilö tai henkilöryhmä on aina kyettävä yksilöimään ennen kuin peitetoiminnan edellytykset täyttyvät. Yksilöinti ei kuitenkaan edellytä sitä, että peitetoiminnan kohteena oleva henkilö tai henkilöryhmä on suoranaisesti kyettävä nimeämään. Peitetoimintaa käynnistettäessä ei välttämättä tiedetä kohdehenkilön, esimerkiksi rikollisryhmän rahoittajan, nimeä. Hallintovaliokunta toteaa, ettei hallituksen esityksen 28 §:n 1 momentin 4 kohdan sanamuotoa voida soveltaa siten, että henkilön tai henkilöryhmän yksilöintivaatimuksesta voidaan luopua. Hallintovaliokunta puoltaa säännöksen sanamuotoon ja esityksen perusteluihin viitaten lakiehdotuksen

28 §:n 1 momentin 4 kohdan hyväksymistä muuttamattomana.

Valeosto. Määritelmää ehdotetaan 28 §:n 1 momentin 5 kohdassa uudistettavaksi siten, että valeostolla tarkoitetaan poliisin tekemää ostotarjousta tai ostoa rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi tai rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi. Nykymääritelmään verrattuna valeosto laajenisi kattamaan ostotarjouksen lisäksi myös varsinaisen oston. Tämän lisäksi valeoston määritelmästä poistettaisiin vaatimus siitä, että valeoston tulee kohdistua laittomasti hallussa pidettyyn tai kaupankäynnin kohteena olevaan esineeseen, aineeseen tai omaisuuteen.

Lakivaliokunta esittää lausunnossaan, ettei valeoston määritelmästä poisteta vaatimusta, jonka mukaan oston tai ostotarjouksen tulee kohdistua laittomasti hallussa tai kaupankäynnin kohteena olevaan esineeseen, aineeseen tai omaisuuteen.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee peitetoiminnan määritelmää ehdotettavan muutettavaksi niin, että se ei sisältäisi mainintaa sellaisista seikoista, jotka luontevasti kuuluvat ja jo sisältyvät voimassa olevaan valeoston edellytyksiä koskevaan 31 b §:ään. Tarvetta luetella erikseen mahdollisuuksia kohdentaa valeosto esimerkiksi laittomasti hallussa pidettyyn esineeseen ei ole, koska laitton hallussapito jo sinällään täyttää rikoksen tunnusmerkistön ja sisältyy edellytykseen rikoksen estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä. Eriksen on kuitenkin tarve mainita rikoksella saadun hyödyn takaisin saaminen.

Esityksen perusteluista ilmenee lisäksi muun muassa, että saatujen käytännön kokemusten perusteella on havaittu, että valeostolla on tärkeä merkitys rikollisuuden estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Käytäntö on kuitenkin osoittanut myös tiettyjä voimassa olevassa lainsäädännössä olevia puutteita, jollaisiksi valeoston osalta on koettu erityisesti menetelmän suhteellisen suppea määritelmä. Perusteluissa tullaan siihen johtopäätökseen, että valeoston määritelmää on tarpeen täsmentää ja selkeyttää niin, että valeostossa on mahdollista myös todellisu-

udessa ostaa laittomasti hallussa pidettyjä tai kauppattuja esineitä, aineita tai omaisuutta. Perustelujen mukaan pääsääntöisesti ostamisen sisältävät tilanteet tulisivat liittymään väärennös- ja huumausainerikollisuuden estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen.

Tältä osin hallintovaliokunta puoltaa valeoston määritelmän hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa. Hallintovaliokunta korostaa samalla erityisesti, että yllyttäminen rikolliseen toimintaan valeostossa on ehdottomasti kielletty. Valiokunta toteaa lisäksi esityksen perustelujen tavoin, että uudistuksella ei myöskään ole tarkoitus muuttaa valeoston poikkeuksellista luonnetta poliisin toimenpiteenä. Valeostoa koskevan sääntelyn tavoitteeksi on alunperin asetettu tarjolla olevien huumausainien määrään vaikuttaminen saamalla takavarikoiduksi ja pois markkinoilta mahdollisimman paljon laittomia huumausaineita. Lisäksi on katsottu, että valeoston avulla voidaan saada tietoa huumausainien jakelukanavista, maksuyhteyksistä sekä taustalla toimivista organisaatioista (HE 34/1999 vp). Säännösten voimaan tulon jälkeen saatujen käytännön kokemusten perusteella on havaittu, että valeostolla on tärkeä merkitys rikollisuuden estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Käytäntö on samalla osoittanut voimassa olevassa lainsäädännössä puutteita, minkä vuoksi valeoston määritelmää on tarpeen muuttaa.

Edellä todetun lisäksi lakivaliokunta esittää, että hallintovaliokunta rajaa valeosto-oikeuden soveltamisalaa oston suorittamisen osalta vain näyte-erän luonteiseksi katsottavan esineen, aineen tai omaisuuden hankkimiseen, jollei valeoston tarkoituksen saavuttaminen oston kohteena olevan esineen, aineen tai omaisuuden luonteen vuoksi välttämättä muuta vaadi.

Lakivaliokunnan tavoin hallintovaliokunta katsoo, että hallituksen esityksen perusteluissa esitetetyt valeosto-oikeuden laajentamista puoltavat perustelut viittaavat siihen, että oikeus esineen, aineen tai omaisuuden ostamiseen on syytä rajoittaa lähinnä näyte-erien hankkimiseen. Laittomasti hallussa pidetty esine, aine tai omaisuus ei kuitenkaan aina ole sen luonteista, että

sitä voitaisiin myydä erissä. Tällöin ostotarjous tulee voida kohdistaa kohteena olevaan esineeseen tai omaisuuserään kokonaisuudessaan. Hallintovaliokunta toteaa lisäksi, että aina ei välttämättä ole muutoinkaan käytännön tilanteessa mahdollista ostaa vain näyte-erää.

Hallintovaliokunta viittaa lisäksi hallituksen esityksen perusteluihin, joista ilmenee, että kansainvälisesti vertaillen varsin yleisesti on mahdollistettu juuri näyte-erien osto. Tämän on katsottu ikään kuin kuuluvan valeoston luonteeseen. Koska kansainvälisen ja varsinkin Euroopan unionin laajuisen yhteistyön tehostaminen edellyttää eri valtioiden lainsäädäntöjen käytäntöjen tietynasteista lähentymistä, perusteluissa katsotaan, että tämä edellyttää myös valeostoa koskevan määritelmäsäännöksen laajentamista kansallisessa lainsäädännössämme. Hallintovaliokunta viittaa lisäksi valeoston valvonnan lisäämiseen liittyen lakiehdotuksen 32 a §:ään ja valeostoa koskevan päätöksentekotason nostamisen osalta 33 a §:ään.

Hallintovaliokunta ehdottaa 28 §:n 1 momentin 5 kohdan hyväksymistä näin kuuluvana: "5) *valeostolla rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi tai rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi* poliisiin tekemää ostotarjousta tai *näyte-erän luonteiseksi katsottavan esineen, aineen tai omaisuuden* ostoa, *jollei rikoksen estäminen, paljastaminen tai selvittäminen tai rikoksella saadun hyödyn takaisin saaminen välttämättä vaadi näyte-erää suuremman erän taikka esineen, aineen tai omaisuuden ostamista tietyinä kokonaisuutena*". Sanamuotoon sisältyy valeoston käyttö myös rikosten selvittämiseen, koska pakkokeinolaissa ei ole erillistä valeostoa koskevaa sääntelyä.

31 §. Teknisen tarkkailun edellytykset. Poliisilain 31 §:ään sisältyviä teknisen tarkkailun edellytyksiä ehdotetaan hallituksen esityksessä muutettavaksi lisäämällä 3 ja 4 momentissa sääntelyn soveltamisalaan myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu.

Lakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota säännöksen muotoiluun sikäli, että — toisin kuin perustelujen mukaan on tarkoitettu

— lain sanamuodossa ei nimenomaisesti viitata rikoslain 34 a luvun 2 §:n tunnusmerkistöön. Kirjoitustekniikka poikkeaa tältä osin esimerkiksi siitä, mitä ehdotetussa 31 a §:ssä on noudatettu.

Lakivaliokunnan lausuntoon yhtyen hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen muuttamista siten, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun liittyvät säännökset sidotaan rikoslain 34 a luvun 2 §:n tunnusmerkistöön.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotetun sanamuodon perusteella näyttää siltä, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen estäminen olisi itsenäinen edellytys tekniselle tarkkailulle. Esityksen perusteluista ilmenevä tarkoitus kuitenkin on, että tekninen tarkkailu olisi uudenkin säännöksen nojalla mahdollista vain, jos tarkkailu on välttämätöntä poliisitoimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi.

Lakiehdotuksen 31 §:n 4 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus kohdistaa teknistä tarkkailua myös asunnossa olevaan henkilöön, jos tämä on välttämätöntä poliisitoimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinniotettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi taikka tekeillä tai uhkaamassa olevan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen estämiseksi.

Hallintovaliokunta toteaa, että tekninen tarkkailu voi siten ehdotetun 4 momentin perusteella kohdistua asunnossa olevaan henkilöön sillä uudella itsenäisellä edellytyksellä, että tarkkailu on välttämätöntä tekeillä taikka uhkaamassa olevan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen estämiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee lisäksi, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävä teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa valtiolle taikka kansainväliselle järjestölle. Tällaisen teon välineet ja keinot ovat tyypillisesti myös omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa myös tekopaikan ympäristössä. Tällaisissa olosuhteissa rynnäkkötarkkailun on välttämättä oltava erittäin perusteellista, mikä edellyttää pi-

dempiaikaista rynnäkö tarkkailua kuin ei-terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten osalta. Viranomaisten ennakoiva kattava tiedonhankinta on näin ollen perusteltua terrorististen tekojen tehokkaaksi ennaltaehkäisemiseksi sekä yleisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Koska lakiehdotuksen 31 §:n valtiosääntöinen arviointi ei ulotu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen estämiseen teknisen tarkkailun kokonaan uutena edellytyksenä, hallintovaliokunta ehdottaa kyseisen edellytyksen poistamista 31 §:n 4 momentin lopusta.

31 a §. Peitetoiminnan edellytykset. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että peitetoiminnan edellytyksiä koskevaan säännökseen lisätään poliisimiehen oikeus peitetoimintaan myös silloin, kun on kyse rikoslain 17 luvun 18 §:ssä mainitun rikoksen estämisestä tai selvittämisestä. Kyseisessä pykälässä säädetään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisestä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että peitetoimintaa voidaan pitää perusteltuna erityisesti sellaisen kuvan levittämisen osalta, jossa esitetään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti lasta. Silloin kun on kysymys rikoslain 17 luvun 8 a §:ssä rangaistavaksi säädetystä törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä, peitetoiminta on mahdollista jo nykyisellään poliisilain 31 a §:n 1 momentin ja pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Lakivaliokunta esittää lausunnossaan, että hallintovaliokunta harkitsee ehdotetun säännöksen soveltamisalan rajoittamista kattamaan tässä vaiheessa vain rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kuvan tai kuvatalenteen levittämisen tai sen yrityksen.

Hallintovaliokunta ottaen huomioon hallituksen esityksen perustelut ja yhtyen lakivaliokunnan kantaan ehdottaa 31 a §:n muuttamista lakivaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla.

31 b § Valeoston edellytykset. Voimassa olevan poliisilain 31 b §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus valeostoon, jos se on välttämätöntä kätkemisrikoksen taikka sellaisen ri-

koksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai tällaisen rikoksen johdosta laittomasti hallussapidetyn tai kaupatun esineen, aineen taikka omaisuuden löytämiseksi tai tällaisella rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi.

Lakivaliokunta esittää, että ehdotettu valeosto-oikeuden laajennus rajataan koskemaan törkeän varkauden estämistä, paljastamista tai selvittämistä.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että valeoston mahdollistaminen kätkemisrikoksen osalta on perusteltua valeoston luonne huomioon ottaen. Tarkoituksenmukaista olisi kuitenkin laajentaa valeoston käyttö myös varkausrikokseen, jossa esine, aine tai omaisuus on myöskin otettu laittomasti pois sen oikealta omistajalta. Kätkemisrikoksen ankarin rangaistus on — varkausrikoksen tavoin — 1 vuosi 6 kuukautta vankeutta. Perusteluissa katsotaan olevan epäjohdonmukaista, että varkausrikoksen osalta vasta varastetun tavaran kätkijään saatisiin kohdistaa valeosto, mutta ei sellaiseen henkilöön, joka on suorittanut niin sanotun alkurikoksen. Tämä saattaisi perusteettomasti jopa pitkittää rikoksen selvittämissaikaa.

Hallintovaliokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluihin ja toteaa, että jo voimassa olevan lain mukaan törkeän varkauden rangaistusasteikko mahdollistaa valeoston käyttämisen (enimmäisrangaistus neljä vuotta vankeutta). Valeoston luonne huomioon ottaen valiokunta pitää luonnollisena, että käytännössä valeoston käyttö tulee kysymykseen silloin, kun on kysymys varkausrikoksen kohteena olevasta arvokkaasta omaisuudesta.

31 d §. Telekuuntelun edellytykset. Poliisimiehellä on lakiehdotuksen 31 d §:n 1 momentin perusteella oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämänsä teleliittymään, -osoitteeseen tai -päätelaitteeseen, jos henkilön voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän momentissa mainittuun terrorismirikokseen. Lisäedellytyksenä on,

että saatavilla tiedoilla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että rikosten tutkinnasta perustuslain 10 §:n 3 momentin mielessä voi olla myös kysymys tapauksissa, joissa on esillä konkreettinen ja yksilöity rikosepäily. Valiokunta on toisaalta pitänyt tärkeänä, että toimenpiteen valtiosääntöoikeudellisen sallittavuuden edellytyksenä oleva konkreettinen ja yksilöity rikosepäily tuodaan selvästi esille myös säännöksen sanamuodossa. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että lakiehdotus täyttää nämä vaatimukset.

Myöskään hallintovaliokunta ei yhdy hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn näkemukseen, jonka mukaan säännös ei välttämättä edellytä konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn käsilläoloa.

Lakivaliokunnan lausunnossa esitetään, että 31 d §:n 1 momenttiin lisätään vaatimus, jonka mukaan telekuuntelun tulee olla "välttämätöntä" pykälässä tarkoitetun rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi. Tältä osin hallintovaliokunta toteaa, että vastaava edellytys sisältyy asiallisesti momentin loppuosaan (saatavilla tiedoilla voidaan olettaa olevan "erittäin tärkeä" merkitys rikoksen estämiseksi ja paljastamiseksi).

Hallintovaliokunta kiinnittää lakivaliokunnan tavoin huomiota siihen, että telekuuntelu-oikeus lakiehdotuksen mukaan voisi perustua siihen, että henkilön voidaan lausumiensa, uhkausten tai käyttäytymisen lisäksi "muutoin perustellusti olettaa" syyllistyvän pykälässä tarkoitettuun terrorismirikokseen. Tällainen peruste ei juuri millään tavoin rajaa sitä tosiseikastoa, johon säännöksessä mainittu oletus voidaan nojata. Myöskään tuomioistuimien ei voi tällöin asianmukaisella tavalla täyttää oikeusturvatehtäväänsä.

Hallintovaliokunta ehdottaakin edellä esitetyn perusteella 31 d §:n 1 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Poliisimiehellä on oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämään-

sä teleliittymään, telesoitteeseen tai telepääte-laitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella (*poist.*) voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikos-lain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, terroristiryhmän johtamiseen, terroristiryhmän toiminnan edistämiseen tai terrorismin rahoittamiseen ja jos saatavilla tiedoilla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi."

32 b §. Telekuuntelusta, televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista ja teknisestä tarkkailusta päättäminen tuomioistuimessa ja asian muusta käsittelystä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan perusoikeuksien kannalta olevan tärkeää, että telekuuntelusta, televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista sekä teknisestä tarkkailusta 32 b §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa päättää pääsäännön mukaan tuomioistuimien. Asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin pykälän 3 momentissa mainittuja pakkokeinolain (450/1987) säännöksiä. Tarkoitus ei kuitenkaan liene laajentaa julkisesta asiamiehestä annettujen 5 a luvun 6 a §:n säännösten soveltamista poliisilakiin perustuvien telepakkoasioiden käsittelyyn. Vaikka tämä ehkä onkin viittaussäännöksessä käytetystä ilmaisusta ("soveltuvin osin") pääteltävissä, on sääntelyä tältä osin paikallaan täsmentää.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella hallintovaliokunta ehdottaa 32 b §:n 3 momentista poistettavaksi viittaukset pakkokeinolain 5 a luvun 6 a , 6 b ja 6 c §:ään. Lisäksi momenttiin esityksessä sisältyvät viittaukset 5 a luvun 5 §:ään (toimenpiteestä päättäminen) ja 8 §:ään (pöytäkirja) ovat tarpeettomia poliisilain 32 b, 32 c ja 33 §:n johdosta.

32 c §. Poliisimiehen oikeus päättää kiiretilanteissa telekuuntelusta, televalvonnasta, matka-

viestimien sijaintitiedon hankkimisesta ja teknisestä tarkkailusta. Päälystöön kuuluva poliisimies voi lakiehdotuksen 32 c §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiiretilanteessa päättää myös telekuuntelusta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut lupa-asian. Lupa on haettava heti, kun se on mahdollista, ja viimeistään 24 tunnin kuluessa toimenpiteen aloittamisesta. Lupa on mahdollista hakea myös puhelimitse.

Kun telekuuntelumahdollisuus sisällytettiin pakkokeinolakiin, perustuslakivaliokunta piti oleellisena oikeusturvaseikkana sitä, että kuunteluvaltuuden edellytyksenä on aina riippumattoman tuomioistuimen yksittäistapauksessa konkreettisen rikosepäilyn johdosta antama lupa (PeVL 8/1994 vp). Käsiteltävänä olevan esityksen perusteluista käy ilmi, että poliisi voi uuden säännöksen nojalla suorittaa telekuuntelua ja lopettaa kuuntelun ennen tuomioistuimen luparatkaisua. Tällöin telekuuntelun edellytykset eivät tule lainkaan tuomioistuimen arvioitaviksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että tämä ei perustuslakivaliokunnan tuoreen kannan mukaan ole sopusoinnussa perustuslain 10 §:n luottamuksellisen viestin salaisuutta turvaavien säännösten kanssa, vaan telekuuntelun tulee aina olla sidottu tuomioistuimen lupaan (PeVL 36/2002 vp).

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 32 c §:n 1 momentista poistetaan maininta telekuuntelusta.

Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että 32 c §:n 1 momenttia täydennetään voimassa olevaa 32 c §:ää vastaavalla säännöksellä, jonka mukaan kiiretilanteessa suoritettua toimenpiteestä on ilmoitettava tuomioistuimelle silloinkin, kun oikeutta sen suorittamiseen ei vaadita jatkettavaksi.

32 d §. Televalvonnan, tiedon hankkimisen matkaviestimien sijainnista ja teknisen tarkkailun jatkaminen poliisimiehen päätettyä toimenpiteestä. Poliisilain 32 d §:n 1 momentissa säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta kieltää 32 c §:ään perustuvan niin sanotussa kiiretilanteessa poliisimiehen päätökseen perustuneen tie-

don hankkimisen jatkamisen taikka asettaa toimenpiteen käytölle rajoituksia tai tietojen käytölle tarpeellisiksi katsomiaan ehtoja.

Edellä 32 c §:n kohdalla lausuttuun viitaten hallintovaliokunta ehdottaa telekuuntelua koskevan sääntelyn poistamista 32 d §:n otsikosta ja 1 momentista.

Lakiehdotuksen 32 d §:n 1 momentissa käytetään ilmaisua "ilmoituksen" ja viitataan 32 c §:n 1 momenttiin, vaikka hallituksen esityksen mukaisessa muodossa 32 c §:n 1 momenttiin ei enää sisälly ilmoitusmenettelyä, vaan sen sijasta käytetään käsitettä "vaatimus". Hallintovaliokunnan 32 §:n 1 momenttiin ehdottaman muutoksen johdosta tulee 32 d §:ssä säännellä molemmat mainitut toimenpiteet (vaatimus ja ilmoitus).

33 §. Tarkkailusta, teknisestä tarkkailusta, televalvonnasta ja telekuuntelusta ilmoittaminen. Perustuslakivaliokunnan 32 c §:n kohdalla tekemästä säätämisyjärjestystä koskevasta huomautuksesta johtuen hallintovaliokunta ehdottaa myös lakiehdotuksen 33 §:n 1 ja 3 momentista poistettavaksi telekuuntelua koskevat viittaukset 32 c §:ään. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että myös matkaviestimien sijaintitiedon hankkimisesta on laadittava 33 §:n 3 momentissa tarkoitettu pöytäkirja.

34 §. Aineiston käsittely. (Uusi) Poliisille voidaan lakiehdotuksen 31 f §:n perusteella antaa lupa saada tieto niistä matkaviestimistä, joista tiettyä aikana kirjautuu tieto tietyn paikan läheisyydessä sijaitsevan tukiaseman kautta telejärjestelmään. Edellytyksenä on, että tiedoilla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys 31 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen rikosten estämisessä tai saman pykälän 2 momentissa tarkoitettujen vaaran torjumisessa. Poliisi voi lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 6 kohdan takia hankkia matkaviestimien sijainnista tiedon myös televalvontaa koskevien 31 c §:n säännösten nojalla.

Lakiehdotuksen 31 f §:n kohdalla perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että valiokunta antoi pakkokeinolain vastaavaa sääntelyä arvioidessaan suurta painoa sille, että kysymyk-

sessä oleva yksityiselämän suojan rajoitus on varsin vähäinen verrattuna rajoituksen perusteena olevan yhteiskunnallisen intressin tärkeyteen (PeVL 36/2002 vp). Tämä on soveltuva lähtökohta myös nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen arvioinnille. Poliisin oikeus on sidottu varsin tiukkoihin edellytyksiin siitä, että sijaintitietojen saamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys verraten törkeiden rikosten estämisessä taikka henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumisessa. Sijaintitietojen salassapitoon sovelletaan poliisilain 43 §:ää poliisin henkilöstöön kuuluvan vaitiolovelvollisuudesta. Pakkokeinolain käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta piti lisäksi merkityksellisenä tuollaiseen ehdotukseen sisältyneitä säännöksiä sijaintitietojen hävittämisestä. Poliisilain 34 § aineiston käsittelystä näyttäisi jäävän tässä suhteessa puutteelliseksi, koska siinä mainitaan vain lain 30—31 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suoritettaessa kootut tiedot. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan sääntelyä on tältä osin tärkeää täydentää.

Myös lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen sääntelytarpeeseen, joka koskee poliisilaisissa tarkoitetuilla tiedonhankintamenetelmillä saatujen tietojen käyttämistä ja säilyttämistä.

Hallintovaliokunta ehdottaakin hallituksen esitykseen sisällyttömän voimassa olevan poliisilain 34 §:n muuttamista siten, että 1 momenttiin lisätään viittaus 31 f §:ään. Poliisilain 34 § koskee toimenpiteitä suoritettaessa koottuja tietoja, niiden tarkastusta ja hävittämistä sekä liittämistä poliisin henkilörekistereihin. Pykälän 1 momentin mukaan yksinomaan sivullista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita rikoksen selvittämiseen. Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on puolestaan 2 momentin nojalla hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

33 a §. Tiedonhankinnan paljastumisen estäminen. Hallintovaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan tavoin oikeusturvan kannalta merki-

tyksellisenä, että suojaustoimista on 33 a §:n 5 momentin mukaan laadittava selvitys sisäasiainministeriölle, joka antaa vuosittain kertomuksen eduskunnan oikeusasiamiehelle. Perustuslakivaliokunta esittää hallintovaliokunnan harkittavaksi, tulisiko ministeriön antaa kertomus useammin, esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa. Hallintovaliokunta korostaa oikeusturvan kannalta ennen kaikkea kertomuksen sisältöä ja puoltaa lakiehdotuksen 33 a §:n 5 momentin hyväksymistä muuttamattomana.

36 §. Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä. Poliisilla on lakiehdotuksen 36 §:n 2 momentin perusteella oikeus saada teleliittymän yhteystiedot samoin kuin teleliittymän, -päätelaitteen ja -osoitteen yksilöivät tiedot paitsi kuten nykyisinkin teleyrityksiltä ja yhteisötilaajalta myös Viestintäviraston hyväksymällä teknisellä laitteella. Edellytyksenä on, että tietoja yksittäistapauksessa tarvitaan poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Poliisilla on vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että säännös poliisin oikeudesta saada poliisitehtävän suorittamisessa tarvittavia osoite- ja muita vastaavia yhteys- ja yksilöintitietoja ei sinänsä ole lakiehdotukseen käsittelyjärjestykseen vaikuttava seikka. Ongelmallista kuitenkin on, että ehdotuksessa on kysymys sellaisesta teknisestä laitteesta, jolla voidaan esityksen perustelujen mukaan lisäksi siepata viestiliikennettä muutenkin, purkaa salauksia ja saada viestiyhteyksien tunnistamistietoja. Tarkoitus on teknisin ja valvonnallisin keinoin varmistua siitä, että laitetta käytetään vain yhteys- ja yksilöintitietojen hankkimiseen. Tällaisesta perustuslain 10 §:ssä turvatun luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaamisen kannalta olennaisesta seikasta on perustuslakivaliokunnan mielestä välttämätöntä säätää laissa riittävän täsmällisesti esimerkiksi rajaamalla poliisin oikeus koskemaan ainoastaan sellaista laitetta, jota on teknisesti mahdollista käyttää siten, että vain ehdotetussa säännöksessä tarkoitettujen yhteys- ja yksilöintitiedot tulevat hankituiksi. Tämä on edel-

lytys lakiehdotuksen käsittelemiseksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 36 §:n 2 momentin loppuun lisätään kaksi uutta virkettä seuraavasti: "*Poliisi saa käyttää tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleliittymän ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.*"

Valiokunnan ehdottama muotoilu merkitsee sitä, että Viestintäviraston tehtäväksi säädetään teknisen laitteen tarkastaminen sen varmistamiseksi, että laitetta voidaan käyttää vain teleliittymän ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Viestintäviraston tehtävänä on lisäksi tarkastaa, ettei tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Tärkeää on huolehtia siitä, että Viestintävirastolla on resurssit näiden tehtävien hoitamiseen. Tässä yhteydessä on syytä mainita myös, että radiotaajuuksien käyttöä sääntelee yleislakina laki radiotaajuuksista ja telelaitteista (1015/2001).

36 a §. Tietolähdetoiminta. Poliisin tietolähteelle voidaan lakiehdotuksen 36 a §:n 3 momentin mukaan maksaa palkkio. Palkkion, joka on tarkoitus säätää verovapaaksi, maksamisen edellytyksenä on, että tietolähde on rekisteröity. Perustellusta syystä palkkio voidaan maksaa myös rekisteröimättömälle tietolähteelle.

Pykälässä tarkoitettu tietolähdetoiminta perustuu tietoa antavan vapaaehtoisuuteen. Palkkion maksamista koskeva pääsääntö lähtee siitä, että tietolähde on rekisteröity. Sääntelyn tarkoituksena on rekisteröidä poliisin yleisimmin käyttämät tietolähteet, jotta muun muassa palkkioiden maksamista voidaan riittävän tehokkaasti valvoa. Rekisteröintiä ei kuitenkaan edellytetäisi välttämättä tapauksessa, jossa on kysymys lähinnä ainutkertaisesta tietolähteenä toimimisesta. Poliisin kannalta on luonnollisesti tar-

keää, etteivät tietolähteet pääse käyttämään asemaansa hyväksi epäasiallisella tavalla. Tämän vuoksi valiokunta korostaa myös tietolähteiden rekisteröinnin merkitystä. Rekisteröimättä jättäminen voi siten tulla kysymykseen vain aivan poikkeuksellisesti.

44 §. Vaitiolo. Voimassa olevan 44 §:n 1 momentissa säädetään, että poliisin henkilöstöön kuuluva ei ole todistajana tai muutoin kuultaessa velvollinen ilmaisemaan hänelle hänen palvelussuhteessaan tietoja luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyyttä eikä salassa pidettäviä taktisia tai teknisiä menetelmiä. Hallituksen esityksessä 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan ilmaisu "todistajana tai muutoin" kuultaessa.

Lakivaliokunnan lausunnossa esitetään, että poliisilain 44 §:n 1 momenttia ei nyt muuteta, koska esityksen perustelut ovat puutteelliset.

Hallituksen esityksen 44 §:n 2 momentissa ehdotetaan 1 momentin tapaan poistettavaksi sanamuoto "todistajana tai muuten kuultaessa". Momentissa on kysymys siitä, että poliisin henkilöstöön kuuluva ei ole velvollinen paljastamaan valeostajana tai peitetoiminnassa toimineen henkilöllisyyttä koskevaa tietoa, jos tiedon ilmaiseminen vaarantaisi valeostajan tai peitetoiminnassa toimineen tai tämän läheisten turvallisuuden, valeostajan tai peitetoiminnassa toimineen tulevien vastaavanlaisten tehtävien hoitoa taikka tiedonhankinnan onnistumisen.

Poliisilain 44 §:n 3 momentin nojalla tuomioistuimien voi erittäin painavien syiden vaatiessa määrätä ilmaistavaksi pykälän 1 tai 2 momentissa mainitun tiedon, milloin virallinen syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta saattaa seurata vankeutta 6 vuotta tai ankarampi rangaistus. Tietoja antaneen henkilön taikka valeostajan tai peitetoiminnassa toimineen henkilöllisyyttä ei tällöinkään saa määrätä ilmaistavaksi, jos siitä ilmeisesti aiheutuisi vakavaa vaaraa hänen tai hänen läheistensä turvallisuudelle.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan 1 ja 2 momentin edellä todettujen muutosten tarkoituksena on kattaa tilanteet, joissa säännöksissä tarkoitettuja asioita tiedustele joko toinen vi-

ranomainen tai yksityinen taho. Koska poliisimies lähtökohtaisesti ei todistajanakaan ole velvollinen kertomaan säännöksessä mainituista seikoista, hallintovaliokunta katsoo, ettei hänellä ole velvollisuutta kertoa niistä myöskään toiselle viranomaiselle tai yksityiselle taholle.

Lakivaliokunnan lausunnossa uudistetaan valiokunnan aiempi kanta, jonka mukaan syyteharkinnan tai oikeudenkäynnin kannalta tarpeellinen tieto siitä, että rikoksen selvittämisessä on käytetty valeostoa tai peitetoimintaa, ei sinänsä ole salassa pidettävä (LaVL 7/2000 vp). Valiokunta pitää tarpeellisena, että sen esittämän kannan mukainen rajoitus näkyy selvästi laista.

Hallintovaliokunta on todennut aiemmassa poliisilain muuttamista koskevassa mietinnössään (HaVM 17/2000 vp — HE 34/1999 vp), johon yllä mainittu lausunto liittyy, että pelkkä tieto siitä, että peitetoimintaa tai valeostoa on käytetty, saattaa johtaa siihen, että toiminnan yksityiskohdat paljastuvat rikoksesta epäillylle. Onnistunut peitetoiminta tai valeoston käyttö edellyttää yleensä myös rikollisia lähellä olevan tiedottajatahon käyttöä. Sellaisen tahon ilmoittaminen, jolla ei ole merkitystä oikeudenkäynnin kannalta, saattaa pahimmillaan aiheuttaa vakavan vaaran peitetoimintaan tai valeostoon osallistuneen poliisin, tämän läheisen taikka tiedottajan turvallisuudelle. Syytetyn oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ei hallintovaliokunnan käsityksen mukaan vaarannu silloin, kun peitetoiminnalla ja valeostolla saatuja tietoja ei ole käytetty syyteharkinnan perustana eikä oikeudenkäynnissä, vaan ne ovat ainoastaan auttaneet poliisitoiminnan suuntaamisessa. Tuomioistuin voisi luonnollisesti velvoittaa tiedon ilmaisemiseen perusteilla, joista säädetään poliisilain 44 §:n 3 momentissa. Hallintovaliokunta uudistaa aikaisemman kantansa.

Hallintovaliokunta puoltaa 44 §:n 1 ja 2 momentin hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa.

45 a §. Vapaaehtoistoiminta. Poliisi voi lakiehdotuksen 45 a §:n 1 momentin perusteella käyttää vapaaehtoisjärjestöjä etsintä- ja pelastustehtävissä sekä muissa sellaisissa avustustehtävissä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan

käyttöä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevä tarkoitus on, että poliisi voi pyytää vapaaehtoisjärjestöjä toimimaan poliisin apuna säännöksessä mainituissa tehtävissä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että tällainen poliisin tilapäisluonteista avustamista koskeva sääntely ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 124 §:n kannalta. Säännöstä on kuitenkin syytä täydentää nimenomaisella maininnalla vapaaehtoisjärjestöjen poliisia avustavasta asemasta. Lisäksi säännöksessä käytetty avustustehtävän käsite on epäselvä. Hallintovaliokunnan on perustuslakivaliokunnan mielestä syytä tehdä ainakin perustelujen tasolla selkoa, kenelle taikka mille viranomaiselle tai hallinnonalalle kuuluvasta avustustehtävästä säännöksessä on kysymys. Asianmukaisinta on kuitenkin selkiyttää säännöstä tältäkin osin (vrt. pelastuslain 9 § ja meripelastuslain 6 §).

Hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 45 a §:n 1 momentin muuttamista siten, että säännöksestä poistetaan vapaaehtoisjärjestöjen käyttäminen pelastustehtäviin, koska pelastuslain (468/2003) mukaan pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että vapaaehtoisjärjestöjen käyttäminen poliisin apuna ilmenee suoraan säädöstehtävistä.

Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Päätöksen vapaaehtoisjärjestön käyttämisestä *etsintätehtävissä* tekee *etsintätehtävää* johtava poliisimies. Päätöksen vapaaehtoisjärjestön käyttämisestä muussa avustustehtävissä tekee päällystön kuuluva poliisimies."

Muulla avustustehtävällä tarkoitetaan esityksen perustelujen mukaan esimerkiksi evakoitujen hätämajoittamista ja huoltoa sekä kulunvalvontaa vaarallisuutensa vuoksi eristetyille alueelle.

47 §. Korvausten suorittaminen. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 47 §:n kohdalla sen 5 momenttiin, jonka mukaan avustustyöhön käytetyn esineen tai kulkuvälineen vaurioituminen korvataan valtion varoista siten kuin valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä

aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (794/1980) säädetään.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen perusteella jää epäselväksi, onko sanamuodolla tarkoitus rajata esimerkiksi vaatevahingot korvattavuuden ulkopuolelle. Epäselväksi jää myös, onko korvattavuuden ehtona esineen tarpeellisuus etsinnässä. Esimerkiksi matkapuhelin, jolla ei kyseisen etsinnän kannalta ole välttämättä merkitystä, saattaa kadota tai rikkoutua. Hallintovaliokunta ehdottaakin sääntelyn selkiyttämistä siten, että 5 momentissa viitataan suoraan edellä mainittuun ns. virkavahinkolakiin, koska korvausten suorittamisen soveltamisalaa ei ole tarkoitus supistaa. Tämä yleinen viittaus kattaa vaatetuksen, esineen tai kulkuvälineen vahingoittumisen korvaamisen.

54 §. Tarkemmat säännökset. (Uusi) Poliisilain 54 §:n 3 momentti koskee sisäasiainministeriön asetuksenantovaltuutta. Valiokunta ehdottaa mainitun momentin, joka ei sisälly hallituksen esitykseen, täydentämistä siten, että tarkempia säännöksiä voidaan sisäasiainministeriön asetuksella antaa myös teknisen valvonnan, tarkkailun, teknisen tarkkailun, telekuuntelun sekä tietolähdetoiminnan järjestämisestä ja valvonnasta.

Valiokunnan ehdottamassa muodossa poliisilain 54 §:n pykälän 3 momentti kuuluu seuraavasti: "Sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä poliisivaltuuksien myöntämisestä, kiinni otettujen käsittelystä, haltuun otetun omaisuuden säilyttämisestä, poliisitutkinnan suorittamisesta, kulkuneuvon pysäyttämisestä, automaattisesta tieliikenteen valvonnasta, voimakeinojen käyttämisestä, eläimen kiinniottamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta, virka-avun antamisesta muissa kuin 2 momentin 3 kohdan mukaisissa tapauksissa, *teknisen valvonnan, tarkkailun, teknisen tarkkailun, peitetoiminnan, valeoston ja televalvonnan, telekuuntelun sekä tietolähdetoiminnan* järjestämisestä ja valvonnasta, poliisitoimenpiteiden kirjaamisesta sekä virkapuvun mallista ja sen yhteydessä käytettävistä merkeistä."

Poliisilain 54 §:n 3 momentin osalta hallintovaliokunta viittaa poliisilain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen HE 34/1999 vp liittyvään perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 5/1999 vp), jossa todetaan lainsäädäntövallan delegointia koskevien vakiintuneiden käsitysten valossa olevan selvää, ettei ministeriölle saada siirtää näiden toimivaltuuksien perusteiden määrittelyä. Ministeriön säännöstämisen onkin ymmärrettävä koskevan vain sääntelyn sellaisia teknisiä yksityiskohtia, joilla on vaikutusta poliisihallinnossa, eikä suhteessa yksityisiin (HaVM 17/2000 vp).

2. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta

2 §. Tiedot oikeudenkäynnistä. (Uusi) Oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain (945/1984) 5 a §:n 2 momentissa säädetään, että pakkokeinolain 5 a luvussa tarkoitettua pakkokeinoa koskeva asia käsitellään sekä päätös julistetaan myös sovellettujen lainkohtien ja tuomiolauselman osalta yleisön läsnä olematta. Päätös ja oikeudenkäyntiaineisto tulevat julkisiksi, kun pakkokeinon käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle, jollei tuomioistuimien päätös toisin. Hallituksen esityksessä kyseistä säännöstä esitetään muutettavaksi siten, että se kattaisi myös ehdotetun poliisilain 32 b §:n mukaista poliisitoimenpidettä ja tullilain 20 f §:n mukaista tullitoimenpidettä koskevat asiat.

Valiokunta ehdottaa lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi muutettavaksi myös lain 2 §:n 1 momenttia seuraavasti: "Tuomioistuimen diaariin ja muuhun asiakirjahakemistoon tehdyt merkinnät asianosaisen nimestä samoin kuin asian laadusta sekä asian käsittelyn istuntoajankohdasta ja -paikasta tulevat julkisiksi, kun ne on tehty. Pakkokeinolain 5 a luvussa tarkoitettua pakkokeinoa, *poliisilain (493/1995) 32 b §:ssä tarkoitettua poliisitoimenpidettä tai tullilain (1466/1994) 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä* koskevassa asiassa tehdyt merkinnät tulevat julkiseksi vasta, kun pakkokeinon *taikka poliisi- tai tullitoimenpiteen* käytöstä viimeis-

tään on ilmoitettava rikoksesta epäillylle *taikka poliisi- tai tullitoimenpiteen kohteelle*, jolle tuomioistuimien päätös toisin."

3. Laki tieliikennelain 48 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

4. Laki tuloverolain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

5. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

26 §. Tietojen poistaminen muista henkilörekistereistä. (Uusi) Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaiseen tilapäiseen rekisteriin merkittyjen tietojen säilytysaika on lain voimassa olevan 26 §:n 1 momentin 2 kohdan pääsäännön mukaan 10 vuotta. Tietojen säilytysaika tilapäiseksi tarkoitettussa rekisterissä on valiokunnan mielestä aiheellista säätää tätä lyhyemmäksi, etenkin kun otetaan huomioon, että rekisteriin merkittävät tiedot voidaan mainitussa 26 §:ssä säädetyillä edellytyksillä säilyttää pääsäännön mukaisen määräajan päättymisen jälkeenkin.

Hallintovaliokunta ehdottaa 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettäväksi, että mainitusta tilapäisestä rekisteristä tiedot on poistettava pääsäännön mukaan viiden vuoden kuluttua.

6. Laki keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

7. Laki tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (LA 58/2005 vp) (Uusi)

Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain (148/2004) muuttamisesta. Mainittuun lain 3 §:ään sisältyviä viittaussäännöksiä poliisilain peitetoimintaa ja valeostoa koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne vastaavat poliisilakiin tehtäviä muutoksia.

Tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehdyn yleissopimuksen (Napoli II) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain (427/2004) 2 §:n 1 momentissa toisen jäsenvaltion toimivaltaisen virkamiehen oikeus suorittaa peitetoimintaa ja valeostoja Suomen alueella on sidottu pakkokeinolain ja poliisilain peitetoimintaa ja valeostoa koskeviin säännöksiin.

Koska poliisilain peitetoimintaa ja valeostoa koskevia säännöksiä ehdotetaan 1. lakiehdotuksessa muutettaviksi, tulee edellä mainitussa voimaansaattamislaissa olevia viittaussäännöksiä poliisilainsäädännöksiin muuttaa vastaavasti. Suomessa Napoli II -yleissopimuksen tarkoittamia toimivaltaisia viranomaisia ovat tulliviranomaisten lisäksi poliisi ja rajavartiolaitos.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta ehdottaa, että hyväksytään hallituksen esitykseen sisällytettävä uusi 7. lakiehdotus lakialoitteen LA 58/2005 vp mukaisesti.

Toimenpidealoite TPA 33/2005

Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, että nuorempien konstaapelien ja Poliisikoulussa opiskelevien poliisivaltuudet säilyvät nykyisellä tasolla. Koska valiokunta on hyväksynyt 1. lakiehdotuksen 7 §:n hallituksen esitys ja toimenpidealoite TPA 33/2005 vp huomioon ottaen, aloite on keskeisiltä osiltaan toteutuneena käynyt tarpeetto-

maksi. Tämän vuoksi aloite voidaan tässä yhteydessä hylätä.

Säättämisjärjestys

Hallintovaliokunta on ottanut perustuslakivaliokunnan 1. lakiehdotuksen 32 c §:n 1 momentista, 22 §:n 3 ja 4 momentista ja 36 §:n 2 momentista tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset asianmukaisesti huomioon, minkä vuoksi lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säättämisjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 3., 4. ja 6. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1., 2. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että hyväksytään uusi 7. lakiehdotus lakialoitteen LA 58/2005 vp mukaisesti,

että TPA 33/2005 vp hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 22 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1121/1999,

muutetaan (poist.) 5 §, 20 §:n 2 momentti, (poist.) 22 a, 28 ja 30 a §, 31 §:n 3 ja 4 momentti, 31 a—31 d, 32 a—32 d, 33 ja 33 a §, 34 §:n 1 momentti, 36 §:n 2 momentti, 43 §:n 4 ja 6 momentti, 44 §:n 1 ja 2 momentti, 47 §:n 1 ja 3 momentti sekä 54 §:n 2 momentin 1 kohta ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat (poist.) 31 §:n 3 ja 4 momentti, 31 a—31 d, 32 a—32 d, 33 ja 33 a § sekä 44 §:n 2 momentti laissa 21/2001, 22 a ja 30 a § sekä 54 §:n 2 momentin 1 kohta ja 3 momentti laissa 315/2001, 28 § osaksi mainitussa laissa 21/2001 sekä 36 §:n 2 momentti laissa 522/2004, sekä

lisätään 7 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 9 a—9 e, 22 b—22 f, 31 e, 31 f ja 33 b §, 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 21/2001, uusi 4 momentti, lakiin uusi 36 a §, 42 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 45 a § ja 47 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Toimenpiteen siirtäminen ja toimenpiteestä

luopuminen

Suorittaessaan 3 luvussa tarkoitettuja tiedonhankintatoimenpiteitä poliisimies saa siirtää puuttumisen sellaiseen tekeillä olevaan rikokseen (poist.), josta ei aiheudu välitöntä vakavaa

vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka välitöntä huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa ja jos toimenpiteen siirtäminen on välttämätöntä tiedonhankintatoiminnan paljastumisen estämiseksi tai toiminnan tavoitteen turvaamiseksi.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

7 §

Poliisivaltuudet

Nuoremmalla konstaapelilla on poliisimiehelle kuuluvat toimivaltuudet. Poliisin perustutkintoon kuuluvan työharjoittelujakson aikana nuorempi konstaapeli saa käyttää poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia työharjoittelun ohjaajan johdon ja tarpeellisen valvonnan alaisena.

9 a ja 9 b §
(Kuten HE)

9 c

Poliisimiehen käyttäytyminen

Poliisimiehen on virassa ja yksityiselämässään käyttäydyttävä siten, ettei hänen käyttäytymisensä ole omiaan vaarantamaan luottamusta poliisille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon. Arvioitaessa poliisimiehen käyttäytymistä otetaan huomioon myös hänen asemansa ja tehtävänsä poliisihallinnossa.

9 d ja 9 e §
(Kuten HE)

20 §

Rikoksilta ja häiriöiltä suojaaminen

Henkilö saadaan poistaa paikalta myös, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa taikka hänen

uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä ja aieman käyttäytymisensä perusteella vastaavassa tilanteessa on todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

22 §
(Poist.)

22 a—d §
(Kuten HE)

22 e §

Voimakeinojen käyttö turvatarkastuksessa

Jos joku kieltäytyy turvatarkastustoimenpiteestä, turvatarkastaja voi poistaa hänet poliisin toimitiloista. Turvatarkastaja voi tarvittaessa käyttää henkilön poistamiseksi toimitiloista sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. *Muu kuin poliisimies tai poliisin palveluksessa oleva virkamies ei kuitenkaan saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi poliisin toimitiloista, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.*

(2 mom. kuten HE)

22 f §
(Kuten HE)

3 luku

Tiedonhankintaa koskevat säännökset

28 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
(1—4 kohta kuten HE)

5) *valeostolla rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi tai rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi poliisin tekemää ostotarjousta tai näyte-erän luonteiseksi katsottavan esineen, aineen tai omaisuuden ostoa, jollei rikoksen estäminen, paljastaminen tai selvittäminen ole mahdollista muulla tavalla.*

täminen tai rikoksella saadun hyödyn takaisin saaminen välttämättä vaadi näyte-erää suuremman erän taikka esineen, aineen tai omaisuuden ostamista tietyinä kokonaisuutena;

(6—8 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

30 a §
(Kuten HE)

31 §

Teknisen tarkkailun edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, huumausainerikokseen tai rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun. Teknisen katselun ja teknisen seurannan edellytyksenä on vastaavasti, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai myötävaikuttavan tällaisen rikoksen tekemiseen. Jos tekninen katselu kohdistuu 1 momentissa tarkoitettuun vankeinhoitolaitoksen huostassa olevaan henkilöön, edellytetään kuitenkin, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, huumausainerikokseen tai rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun.

Poliisimiehellä on oikeus kohdistaa teknistä tarkkailua myös asunnossa olevaan henkilöön, jos tämä on välttämätöntä poliisitoimenpiteen turvallisesti suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi (*poist.*).

31 a §

Peitetoiminnan edellytykset

Poliisimiehellä on oikeus peitetoimintaan, jos se on tarpeen pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikollisen toiminnan taikka rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi ja tiedonhankinnan kohteena olevan käyttäytymisen perusteella tai muutoin on perusteltu aihe epäillä hänen syyllistyvän sanottuun rikokseen. Peitetoiminta asunnossa on sallittua, jos sisäänkäynti tai oleskelu tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella. Kotietsinnästä on kuitenkin voimassa, mitä pakkokeinolaissa säädetään.

31 b ja c §
(Kuten HE)

31 d §

Telekuuntelun edellytykset

Poliisimiehellä on oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään, teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella (*poist.*) voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, terroristiryhmän johtamiseen, terroristiryhmän toiminnan edistämiseen tai terrorismin rahoittamiseen ja jos saatavilla tiedoilla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi.

(2 mom. kuten HE)

31 e, 31 f ja 32 a §
(Kuten HE)

32 b §

Telekuuntelusta, televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista ja teknisestä tarkkailusta päättäminen tuomioistuimessa ja asian muusta käsittelystä

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun asian käsittelystä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 6, 7 ja 9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

32 c §

Poliisimiehen oikeus päättää kiiretilanteessa (poist.) televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista ja teknisestä tarkkailusta

Päällystään kuuluva poliisimies päättää (poist.) televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista tai 32 b §:n 1 momentissa tarkoitetusta teknisestä tarkkailusta, jos toimenpide ei siedä viivytystä. Päällystään kuuluva poliisimies päättää toimenpiteestä siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan antamista koskevan vaatimuksen. Vaatimus voidaan esittää myös puhelimitse, jolloin sen sisältö on kirjallisesti vahvistettava jälkikäteen. Vaatimus on tehtävä heti, kun se on mahdollista, ja viimeistään 24 tunnin kuluttua toimenpiteen aloittamisesta. *Lopetetusta toimenpiteestä on tehtävä ilmoitus tuomioistuimelle.*

(2 mom. kuten HE)

32 d §

Televalvonnan, tiedon hankkimisen matkaviestimien sijainnista ja teknisen tarkkailun jatkamisen poliisimiehen päätettyä toimenpiteestä

Saatuun 32 c §:n 1 momentissa tarkoitetun vaatimuksen tai ilmoituksen tuomioistuin voi kieltää (poist.) televalvonnan, tiedon hankkimisen matkaviestimien sijainnista tai teknisen tarkkailun jatkamisen taikka asettaa toimenpiteen

käytölle rajoituksia tai tietojen käytölle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja.

Asian käsittelystä tuomioistuimessa on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 6, 7 ja 9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

33 §

Tarkkailusta, teknisestä tarkkailusta, televalvonnasta ja telekuuntelusta ilmoittaminen.

Edellä 31 §:n 1 momentissa tarkoitetusta teknisestä tarkkailusta tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetusta tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen sijoittamisesta päättäneen poliisimiehen taikka 32 b §:n nojalla telekuuntelusta, televalvonnasta tai teknisestä tarkkailusta päättäneen tai tuomioistuimelle vaatimuksen tehneen poliisimiehen taikka 32 c §:n nojalla televalvonnasta tai teknisestä tarkkailusta päättäneen poliisimiehen on teknisen tarkkailun, televalvonnan tai telekuuntelun päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henkilölle, jollei ilmoittaminen vaaranna tiedonhankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa.

(2 mom. kuten HE)

Edellä 31 §:ssä tarkoitetusta teknisestä kuuntelusta sekä 32 b §:ssä tarkoitetusta telekuuntelusta, televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista ja teknisestä tarkkailusta sekä 32 c §:ssä tarkoitetusta televalvonnasta, tiedon hankkimisesta matkaviestimien sijainnista ja teknisestä tarkkailusta on toimenpiteen suorittaneen poliisimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja, josta säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella. Pöytäkirja on toimitettava sisäasiainministeriöön, joka antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen tässä momentissa tarkoitetun teknisen kuuntelun, televalvonnan ja telekuuntelun käytöstä. Samalla on myös annettava selvitys teknisen tarkkailun käytöstä rangaistuslaitoksessa.

33 a ja b §
(Kuten HE)

34 § (Uusi)

Aineiston käsittely

Päällystöön kuuluvan poliisimiehen on viipymättä tarkastettava 30, 31 ja 31 f §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suoritettaessa kootut tiedot ja 31 §:ssä tarkoitettujen teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivullista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita rikoksen selvittämiseen.

36 §

Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Poliisilla on oikeus saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta tai (*poist.*) teknisellä laitteella yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, jota ei mainita julkisessa luettelossa, tai teleliittymän, sähköpostiosoitteen, muun teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tietoja yksittäistapauksessa tarvitaan poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Poliisilla on vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja. *Poliisi saa käyttää tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleliittymän ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.*

(4 mom. kuten HE)

36 a, 42—44 §
(Kuten HE)

45 a §

Vapaaehtoistoiminta

Poliisi voi käyttää vapaaehtoisjärjestöjä *apunaan etsintätehtävissä* sekä muissa sellaisissa avustustehtävissä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Päätöksen vapaaehtoisjärjestön käyttämisestä *etsintätehtävissä* tekee *etsintätehtävää* johtava poliisimies. Päätöksen vapaaehtoisjärjestön käyttämisestä muussa avustustehtävissä tekee päällystöön kuuluva poliisimies.

47 §

Korvausten suorittaminen

(1 ja 3 mom. kuten HE)

Avustustyöhön *osallistuneen vahingot* korvataan valtion varoista siten kuin valtion virantoumituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (794/1980) säädetään.

54 §

Tarkemmat säännökset

(2 mom. kuten HE)

Sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä poliisivaltuuksien myöntämisestä, kiinni otettujen käsittelystä, haltuun otetun omaisuuden säilyttämisestä, poliisitutinnan suorittamisesta, kulkuneuvon pysäyttämisestä, automaattisesta tieliikenteen valvonnasta, voimakeinojen käyttämisestä, eläimen kiinniotamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta, virka-avun antamisesta muissa kuin 2 momentin 3 kohdan mukaisissa tapauksissa, *teknisen valvonnan, tarkkailun, teknisen tarkkailun, peitetöiminnan, valeoston ja televalvonnan, telekuuntelun sekä tietolähdetoiminnan* järjestämisestä ja valvonnasta, poliisitoimenpiteiden kirjaamisesta

ta sekä virkapuvun mallista ja sen yhteydessä käytettävistä merkeistä. (Uusi)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 2 ja 5 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta 21 päivänä joulukuuta 1984 annetun lain (945/1984) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 624/1999, ja 5 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 404/1995, seuraavasti:

2 § (Uusi)

Tiedot oikeudenkäynnistä

Tuomioistuimen diaariin ja muuhun asiakirjahakemistoon tehdyt merkinnät asianosaisen nimestä samoin kuin asian laadusta sekä asian käsittelyn istuntoajankohdasta ja -paikasta tulevat julkisiksi, kun ne on tehty. Pakkokeinolain 5 a luvussa tarkoitettua pakkokeinoa, *poliisilain (493/1995) 32 b §:ssä tarkoitettua poliisitoimenpidettä tai tullilain (1466/1994) 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä* koskevassa asiassa

tehdyt merkinnät tulevat julkisiksi vasta, kun pakkokeinon *taikka poliisi- tai tullitoimenpiteen* käytöstä viimeistään on ilmoitettava rikoksesta epäillylle *taikka poliisi- tai tullitoimenpiteen kohteelle*, jollei tuomioistuin päättä toisin.

5 a §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

5.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22 päivänä elokuuta 2003 annetun lain (761/2003) 2 §:n 3 momentin 11 kohta, 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 2 momentti, 19 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentin 9 kohta, 26 §:n 1 momentin 2 kohta ja 45 §:n 1 momentin 5 kohta, sekä lisätään 2 §:n 3 momenttiin uusi 12 kohta ja 22 §:n 1 momenttiin uusi 9 a kohta seuraavasti:

2, 4, 6, 19 ja 22 §
(Kuten HE)

26 § (Uusi)

Tietojen poistaminen muista henkilörekistereistä

Poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi perustetuista 6 §:ssä tarkoitetuista henkilörekistereistä tiedot poistetaan seuraavasti:

2) edellä 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista henkilörekistereistä viiden vuoden kuluessa ja muista poliisiyksikön ja useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön perustetuis-

ta henkilörekistereistä kymmenen vuoden kuluessa rekisteröinnin aiheuttaneen teon, toimenpiteen tai tapahtuman merkitsemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tutkinnallisen tai valvonnallisen syyn vuoksi tarpeen; tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan viimeistään kolmen vuoden kuluessa edellisestä tietojen tarpeellisuuden tarkastamisesta, ja tietojen uudelleen tarkastamisesta tehdään merkintä.

45 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle antamista varten valmistellaan poliisilain säännösten pohjalta huolellisesti poliisilain kokonaisuudistus siten, että sääntelyesitys muodostuu mahdollisimman selkeäksi ja johdonmukaiseksi sisältäen kunkin yksittäisen pykälän täsmälliset ja muutoinkin asianmukaiset perustelut.

silain kokonaisuudistus siten, että sääntelyesitys muodostuu mahdollisimman selkeäksi ja johdonmukaiseksi sisältäen kunkin yksittäisen pykälän täsmälliset ja muutoinkin asianmukaiset perustelut.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Nils-Anders Granvik /r (osittain)
Lasse Hautala /kesk
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd

Rosa Meriläinen /vihr
Lauri Oinonen /kesk
Heli Paasio /sd
Satu Taiveaho /sd (osittain)
Tapani Tölli /kesk
vjäs. Pertti Hemmilä /kok
Petri Salo /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.

VASTALAUSE

Perustelut

Poliisin toimivaltuuksia voimakkaasti lisäävää hallituksen esitystä perustellaan Suomen ja koko Itämeren alueen rikollisuustilanteen muutoksilla. Tästä huolimatta lainsäädäntötyön peruseriaatteena on aina oltava erilaisten oikeushyvien tasapuolinen punninta. Jotkut esityksen kohdat eivät tästä näkökulmasta ole hyväksyttäviä.

20 §. Rikoksilta ja häiriöiltä suojaaminen.

Hallituksen esitys laajentaa huomattavasti nykyistä poliisilain 20 §:ää, siten että se kattaisi myös henkilön ennakoivan paikalta poistamisen ja jopa kiinnioton 24 tunniksi. Edellytyksenä on, että henkilön uhkauksista, muusta käyttäytymisestä ja aiemmasta käyttäytymisestä voidaan päätellä hänet uhkatekijäksi. Ehdotus antaa poliisille poikkeuksellisen suuren harkintavallan poistaa ihmisiä paikalta. Henkilön aiempi käyttäytyminen luo hyvin tulkinnanvaraisen perustelun, ja rajanvedon ongelmallisuus ei ole poliisin oman oikeusturvan kannalta hyväksi. Käytännössä ehdotus mahdollistaa loppuelämän kestävä kiellon osallistua esim. mielenosoituksiin, jos on kerran käyttäytynyt häiritsevästi ja poistettu paikalta. Kuvaavasti HE:n perusteluissa jopa mainitaan mielenosoitukset soveltamistilanteena. Perustuslain 13 §:n suojaaman koontumis- ja yhdistymisvapauden (johon kuuluu oikeus järjestää ja osallistua mielenosoitukseen) kannalta tämä on mitä huolestuttavinta. 20 § tulisi ehdottomasti jättää ennalleen.

28 §. Määritelmät. Tekninen valvonta. Mietintö sivuuttaa lakivaliokunnan kannan ja pitäytyy HE:ssä. Lakivaliokunnan lausunnon mukaan nykytilaan verrattuna ehdotettu "jatkuvuus ja toistuvuus" edellytyksenä tekniselle valvonnalle johtavat siihen, että muunlainen katselu jää laissa sääntelemättä. Syntyy harmaa alue, lyhytaikainen tekninen valvonta esim. videoimalla, jota ei tarvitse ilmoittaa. Perusteena mietinnössä

mainitaan mm. se, että "tämä on ollut tarkoituksinkin jättää teknisen valvonnan käsitteen ulkopuolelle", mikä ei missään nimessä ole riittävä syy lakivaliokunnan kannan sivuuttamiseen. Lakivaliokunnan mukaisesti on sen sijaan johdonmukaista yhdenmukaistaa teknisen valvonnan määritelmä samanlaiseksi kuin myös käsiteltävänä olevassa HE 16/2005:ssä on esitetty.

Peitetoiminta. Lakivaliokunta esittää perustellusti, että peitetoiminnan on kohdistuttava yksilöityyn henkilöön tai henkilöryhmään ja että tämä on lisättävä peitetoiminnan määritelmään. Hallintovaliokunta sivuuttaa tämän sillä perusteella, että HE:n perustelut johtavat suurin piirtein samaan lopputulokseen ja HE:n pykäläehdotuksen sanamuotoa voidaan tulkita siten, että lakivaliokunnan vaatimus täyttyy. Tämä ei ole missään mielessä riittävä perustelu. Selkeä lainsäädäntö on poliisin etu, kentällä ei ehditä lakia tulkitsemaan saati perusteluja etsimään. Yleistikään perusteluilla säätäminen ei ole lainsäädännön selkeyden kannalta suotavaa.

Valeosto. Lakivaliokunnan mukaan valeoston määritelmästä ei pitäisi poistaa vaatimusta, jonka mukaan oston tai ostotarjouksen tulee kohdistua laittomasti hallussa tai kaupankäynnin kohteena olevaan esineeseen, aineeseen tai omaisuuteen. Mietintö sivuuttaa tämän riittämättömillä perusteluilla, vedoten epämääräisesti mm. "käytännössä todettuihin puutteisiin lainsäädännössä" ja "kansainväliseen kehitykseen". Perustelut eivät ole selventäviä tai riittäviä eivätkä kumoakaan lakivaliokunnan näkökantaa. Samoin valeosto-oikeuden soveltamisala pitää rajata oston suorittamisen osalta vain näyte-erän luonteiseksi katsottavan esineen, aineen tai omaisuuden hankkimiseen, jollei valeoston tarkoituksen saavuttaminen oston kohteena olevan esineen, aineen tai omaisuuden luonteen vuoksi välttämättä muuta vaadi.

31 b §. *Valeoston edellytykset.* Mietintö sivuuttaa lakivaliokunnan kannan, jonka mukaan ehdotettu valeosto-oikeuden laajennus tulisi rajata koskemaan törkeän varkauden estämistä, paljastamista tai selvittämistä. Jälleen vedotaan käytäntöön, jonka mukaan valeostoa tulisi käyttää käyttämään käytännössä lähinnä silloin, kun on kysymys arvokkaasta omaisuudesta. Jos näin tosiaan on, tämän tulisi näkyä myös laissa, eli tavalliset varkaudet on rajattava valeoston edellytysten ulkopuolelle.

33 a §. *Tiedonhankinnan paljastumisen estäminen.* Perustuslakivaliokunta ehdottaa, että ministeriön tulisi antaa eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomus tämän pykälän mukaisesta toiminnasta useammin kuin HE:ssä esitetään. Tämä on perusteltua, etenkin äskettäin ilmitulleiden väärinkäytösten johdosta.

36 a §. *Tietolähdetoiminta.* Sinänsä on hyvä, että jo nyt laajalti käytetty ulkopuolinen tietolähdetoiminta ('vasikat') säädellään laissa. Vasikoiden käyttö on kuitenkin aina kyseenalaista syytetyn oikeusturvan kannalta, sillä vasikoita ei kuulla oikeudessa eikä syytetty osapuoli voi riskiuulustella heitä PL 21 §:n edellyttämällä tavalla. Asia pahenee edelleen, kun ehdotuksen 36 a §:n 3 momentissa ehdotetaan verovapaita palkkioita vasikoille. Tämä mahdollistaa laaja-

mittaisen väärin tietojen myynnin poliisille, varsinkin koska ehdotuksen mukaan palkkioita voidaan maksaa myös rekisteröimättömille vasikoille, joiden henkilötietoja poliisilla ei ole. Voidaan siis esittää ehdotuksen 36 a §:n 3 momentin (ja ehdotetun tuloverolain muutoksen) poistamista.

44 §. *Vaitiolo-oikeus.* HE poistaisi nykyisestä laista rajoituksen, jonka mukaan vaitiolo-oikeus koskee poliisia vain "todistajana tai muuten kuultaessa". Kuten lakivaliokunta kuitenkin on esittänyt, ei ole olemassa perusteltua syytä, miksei tietyissä tilanteissa esim. muilla viranomaisilla olisi oikeuttaa saada poliisilta pykälän mukaisia tietoja. Poliisin vaitiolo-oikeuden voimakas laajentaminen ja ulottaminen koskemaan myös muita viranomaisia heikentää luottamusta poliisin toimintaan 44 § pitäisi jättää ennalleen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että 2.—7. lakiehdotukset hyväksytään hallintovaliokunnan mietinnön mukaisessa muodossa,

että 4. lakiehdotus hylätään ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

1.

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 22 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1121/1999,

muutetaan 5 §, (*poist.*) 22 a, 28 ja 30 a §, 31 §:n 3 ja 4 momentti, 31 a—31 d, 32 a—32 d, 33 ja 33 a §, 34 §:n 1 momentti, 36 §:n 2 momentti, 43 §:n 4 ja 6 momentti, 44 §:n 1 ja 2 momentti, 47 §:n 1 ja 3 momentti sekä 54 §:n 2 momentin 1 kohta ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 31 §:n 3 ja 4 momentti, 31 a—31 d, 32 a—32 d, 33 ja 33 a § sekä (*poist.*) 22 a ja 30 a § sekä 54 §:n 2 momentin 1 kohta ja 3 momentti laissa 315/2001, 28 § osaksi mainitussa laissa 21/2001 sekä 36 §:n 2 momentti laissa 522/2004, sekä

lisätään 7 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 9 a—9 e, 22 b—22 f, 31 e, 31 f ja 33 b §, 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 21/2001, uusi 4 momentti, lakiin uusi 36 a §, 42 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 45 a § ja 47 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

<p style="text-align: center;">1 luku</p> <p style="text-align: center;">Yleiset säännökset</p> <p style="text-align: center;">5, 7, 9 a—e § (Kuten HaVM)</p> <p style="text-align: center;">20 § (<i>Poist.</i>)</p> <p style="text-align: center;">22 ja 22 a—f § (Kuten HaVM)</p> <p style="text-align: center;">3 luku</p> <p style="text-align: center;">Tiedonhankintaa koskevat säännökset</p> <p style="text-align: center;">28 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Määritelmät</i></p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) <i>teknisellä valvonnalla (poist.)</i> yleisöön, ajoneuvojen kuljettajiin, jalankulkijoihin tai ajoneuvoihin kohdistuvaa, teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista; (2 ja 3 kohta kuten HaVM)</p> <p>4) <i>peitetoiminnalla</i> jatkuvaa tai toistuvaa yksilöityyn henkilöön tai henkilöryhmään taikka tämän toimintaan kohdistuvaa tiedonhankintaa soluttautumalla;</p> <p>5) <i>valeostolla poliisin tekemää ostotarjousta laittomasti hallussa tai kaupankäynnin kohteena olevan esineen, aineen tai omaisuuden hallussapidon tai siihen kohdistuvan kaupankäynnin taikka esineen, aineen tai omaisuuden laittoman valmistuksen estämiseksi tai paljastamiseksi taikka edellä tarkoitetun esineen, aineen tai omaisuuden löytämiseksi taikka rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi</i> tai näyte-erän luonteiseksi katsottavan esineen, aineen tai</p>	<p>omaisuuden ostoa, jollei <i>valeoston tarkoituksen saavuttaminen</i> vaadi näyte-erää suuremman erän taikka esineen, aineen tai omaisuuden ostamista tietyinä kokonaisuuksina; (6—8 kohta kuten HaVM) (2 mom. kuten HaVM)</p> <p style="text-align: center;">30 a, 31 ja 31 a § (Kuten HaVM)</p> <p style="text-align: center;">31 b §</p> <p style="text-align: center;"><i>Valeoston edellytykset</i></p> <p>Poliisimiehellä on oikeus valeostoon, jos se on välttämätöntä kätkemisrikoksen tai <i>törkeän varkauden</i> taikka sellaisen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai tällaisen rikoksen johdosta laittomasti hallussa pidetyn tai kaupatun esineen, aineen taikka omaisuuden löytämiseksi tai tällaisella rikoksella saadun hyödyn takaisin saamiseksi.</p> <p style="text-align: center;">31 c—f, 32 a—d ja 33 § (Kuten HaVM)</p> <p style="text-align: center;">33 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tiedonhankinnan paljastumisen estäminen</i></p> <p>(1—4 momentti kuten HaVM)</p> <p>Rekisterimerkintöjen tekemisestä tai asiakirjojen valmistamisesta päättäneen poliisiyksikön ja rekisterimerkintöjen tai asiakirjojen käyttämisestä päättäneen poliisiyksikön on laadittava selvitys merkintöjen tekemisestä, asiakirjojen valmistamisesta sekä merkintöjen ja asiakirjojen käyttämisestä sisäasiainministeriölle, joka antaa asiasta <i>kahdesti vuodessa</i> kertomuksen eduskunnan oikeusasiamiehelle.</p>
--	---

HaVM 10/2005 vp — HE 266/2004 vp, LA 58/2005 vp

33 b, 34 ja 36 §
(Kuten HaVM)

36 a §

Tietolähdetoiminta

(1 ja 2 momentti kuten HaVM)
(3 mom. *poist.*)

42 ja 43 §
(Kuten HaVM)

44 §
(*Poist.*)

45 a, 47 ja 54 §
(Kuten HaVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten HaVM)

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2005

Rosa Meriläinen /vihr
Veijo Puhjo /vas